

Határozatok Tára

JEAN RICHARD DE LA TOUR
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2022. január 13.¹

C-569/20. sz. ügy

IR

**ellen folytatott büntetőeljárás;
a Spetsializirana prokuratura
részvételével**

(a Spetsializiran nakazatelen sad [szakosított büntetőbíróság, Bulgária] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – (EU) 2016/343 irányelv – A tárgyaláson való jelenlét joga – 8. és 9. cikk – Követelmények a terhelt távollétében történő elítélése esetén – Új tárgyaláshoz való jog – A vádlott szökése – Olyan nemzeti rendelkezés, amely kizárja a büntetőeljárás újrainytását, ha a távollétében elítélt személy azután szökött meg, miután az ellen felhozott vádak az eljárás nyomozati szakaszában a tudomására hozták”

I. Bevezetés

1. Megilleti-e az új eljáráshoz való jog az olyan személyt, akit szökése miatt távollétében ítélték el a büntetőeljárás során az ártatlanság véelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv² 8. cikke (4) bekezdésének második mondata és 9. cikke alapján?

2. Lényegében erre vonatkoznak a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések.

3. E kérelmet olyan büntetőeljárás keretében terjesztették elő, amelyben úgy határoztak, hogy IR-rel szemben a távollétében hoznak ítéletet. Noha e személyt az előzetes vizsgálati szakaszban tájékoztatták a vele szemben felhozott vádakról, a vádlott megszökött, így sem a végleges vádiratról, sem a tárgyalás időpontjáról és helyéről, sem pedig a meg nem jelenés következményeiről nem értesítették.

4. Ezért a kérdést előterjesztő bíróság azon követelmények terjedelmére kérdez rá, amelyeket az uniós jogalkotó a 2016/343 irányelv keretében a terhelt védelemhez való jogának biztosítása érdekében megkövetel. Különösen azt kívánja megtudni, hogy az ezen irányelv 8. cikkének (2) és

¹ Eredeti nyelv: francia.

² HL 2016. L 65., 1. o.

(3) bekezdése alapján végrehajtható-e a terhelttel szemben a távollétében megtartott tárgyalás eredményeként hozott határozat, vagy éppen ellenkezőleg, az említett irányelv 8. cikke (4) bekezdése második mondatának és 9. cikkének megfelelően új tárgyalás tartása szükséges.

5. A jelen indítványban ki fogom fejteni, hogy bár a vádlottnak a tárgyalásáról való tájékoztatása a 2016/343 irányelv által a védelemhez való jog tiszteletben tartása érdekében előírt lényeges követelménynek minősül, az uniós jogalkotó lehetővé teszi a tagállamok számára annak vizsgálatát, hogy e követelménynek konkrétan milyen mértékben tettek eleget. Az uniós jogalkotó arra hívja fel a tagállamokat, hogy fordítsanak különös figyelmet mind az illetékes nemzeti hatóságok által az ezen információk közzétevése érdekében tanúsított magatartásra, mind az e személy által az információról való értesítés érdekében tanúsított magatartásra.

6. Ebben az összefüggésben kifejtem majd azokat az okokat, amelyek miatt a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdése, amely lehetővé teszi a tagállamok számára, hogy a vádlott távollétében tartott tárgyalást követően hozzanak határozatot, kiterjed arra a helyzetre, amikor a nemzeti bíróság a szóban forgó helyzetet jellemző konkrét körülmények összességére tekintettel megállapítja, hogy az illetékes nemzeti hatóságok minden gondossága és annak érdekében tanúsított erőfeszítése ellenére, hogy a vádlottat a tárgyalásáról, valamint a meg nem jelenésével járó következményekről tájékoztassák, a vádlott tudatosan és szándékosan nem tesz eleget a tájékoztatással kapcsolatban őt terhelő kötelezettségeknek azzal a céllal, hogy az igazságszolgáltatás alól kivonja magát. Pontosítani fogom, hogy abban az esetben, ha a nemzeti bíróság erre a megállapításra jut, úgy a 2016/343 irányelv 8. cikke (4) bekezdésének második mondatával és 9. cikkével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amelynek értelmében nincs helye perújításnak, ha a vádlott azt követően szökött meg, hogy az előzetes vizsgálati szakaszban tájékoztatták a vele szemben felhozott vádakról, de még azelőtt, hogy a végleges vádiratról értesült volna.

II. Jogi háttér

A. A 2016/343 irányelv

7. A 2016/343 irányelv – 1. cikkének megfelelően – közös minimumszabályokat állapít meg egyrészt az ártatlanság vélelmének egyes vonatkozásait, másrészt a tárgyaláson való jelenlét jogát illetően.

8. Az irányelv (37) és (38) preambulumbekkezdése kimondja:

„(37) Lehetővé kell tenni olyan tárgyalás megtartását, amelynek eredményeként a gyanúsított vagy a vádlott távollétében bűnösséget vagy ártatlanságot megállapító határozat születhet, amennyiben e személyt tájékoztatták a tárgyalásról, és a tárgyaláson való képviselével meghatalmazott egy általa választott vagy az állam által kirendelt védőt, aki képviselte a gyanúsítottat vagy a vádlottat a tárgyaláson.

(38) Annak megítélésakor, hogy a tájékoztatás módja kielégítő-e annak biztosításához, hogy a személy tudomást szerezzen a tárgyalásról, különös figyelmet kell fordítani adott esetben egyrészt arra, hogy a hatóságok milyen gondosságot tanúsítottak annak érdekében, hogy az érintett személyt tájékoztassák, másrészt arra, hogy az érintett személy milyen gondosságot tanúsított annak érdekében, hogy a neki címzett információt megkapja.”

9. Ezen irányelvnek „A tárgyaláson való jelenlét joga” című 8. cikkének (1)–(4) bekezdése a következőket írja elő:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottaknak és a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni.

(2) A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy az olyan tárgyalás, amelynek eredményeként határozat születhet a gyanúsított vagy a vádlott bűnösségéről vagy ártatlanságáról, az érintett személy távollétében is megtartható, feltéve, hogy:

a) a gyanúsítottat vagy a vádlottat kellő időben tájékoztatták a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről; vagy

b) a tárgyalásról értesített gyanúsítottat vagy vádlottat általa meghatalmazott vagy az állam által kirendelt védő képviseli.

(3) A (2) bekezdéssel összhangban meghozott határozat az érintett személlyel szemben végrehajtható.

(4) Ha a tagállamok lehetővé teszik a tárgyalásnak a gyanúsított vagy a vádlott távollétében történő megtartását, azonban az e cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek való megfelelés nem lehetséges, mivel a gyanúsított vagy a vádlott észszerű erőfeszítések megtétele ellenére sem volt fellelhető, a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a határozat ennek ellenére meghozható és végrehajtható. Ebben az esetben a tagállamok biztosítják, hogy a gyanúsítottat vagy a vádlottat a határozatról való tájékoztatáskor, különösen elfogásukkor, tájékoztassák a határozat megtámadásának lehetőségéről és az új tárgyaláshoz való jogról is, vagy valamely más jogorvoslatról, a 9. cikknek megfelelően.”

10. Az említett irányelvnek „Az új tárgyaláshoz való jog” című 9. cikke a következőképpen rendelkezik:

„A tagállamok biztosítják, hogy ha a gyanúsított vagy a vádlott nem volt jelen a saját tárgyalásán és a 8. cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételek nem teljesültek, az érintett személynek joga van egy új tárgyaláshoz, vagy más olyan jogorvoslatához, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását, ideértve új bizonyíték megvizsgálását, és amely az eredeti határozat megváltoztatásához vezethet. E tekintetben a tagállamok biztosítják, hogy az érintett gyanúsítottnak vagy vádlottnak jogában áll jelen lenni, ténylegesen részt venni, a nemzeti jog szerinti eljárásoknak megfelelően, továbbá a védelemhez való jogokat gyakorolni.”

B. A bolgár jog

11. A Nakazatelno-protsesualen kodeks (a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv, a továbbiakban: NPK) 55. cikkének (1) bekezdése a következőket mondja ki:

„A vádlottat a következő jogok illetik meg: [...] a büntetőeljárásban való részvétel [...]”

12. Az NPK 94. cikkének (1) és (3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A védő részvétele a büntetőeljárásban kötelező, ha:

[...]

8. az ügyet a vádlott távollétében tárgyalják;

[...]

(3) Amennyiben a védő részvétele kötelező, az illetékes hatóság ügyvédet jelöl ki védőnek.”

13. Az NPK 247b. cikke (1) bekezdésének szövege a következő:

„Az előadó bíró kérésére a vádirat másolatát kézbesítik a vádlottnak. A vádlottat a vádirat kézbesítésével tájékoztatják az előzetes tárgyalás megtartásáról és a 248. cikk (1) bekezdésében említett kérdésekről, a védő segítségével történő megjelenéshez való jogáról, valamint arról a lehetőségről, hogy számára védőt rendeljenek ki a 94. cikk (1) bekezdésében említett esetekben, valamint arról, hogy az ügy a távollétében is tárgyalható és elbíráható, feltéve hogy a 269. cikkben foglalt feltételek teljesülnek.”

14. Az NPK 269. cikke az alábbiak szerint rendelkezik:

„(1) Amennyiben a vádlottat súlyos bűncselekmény miatt helyezték vád alá, a vádlott jelenléte a tárgyaláson kötelező.

[...]

(3) Amennyiben ez nem akadályozza az objektív igazság megállapítását, az ügy akkor bírálható el a terhelt távollétében, ha:

1. a vádlott nem lelhető fel az általa megadott címen, vagy azt megváltoztatta anélkül, hogy az illetékes hatóságot tájékoztatta volna;

2. bulgáriai tartózkodási helye nem ismert, és alapos kutatást követően sem állapították meg;

[...]

4. [tartózkodási helye] Bulgária területén kívül található, és

a) tartózkodási helye ismeretlen;

[...]”

15. Az NPK 423. cikkének (1)–(3) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„(1) A távollétében elítélt személy a jogerős büntetőítéletről való tudomásszerzéstől vagy annak a Bolgár Köztársaság részére egy másik ország által történő tényleges megküldésétől számított hat hónapon belül kérheti a büntetőeljárás újbóli megnyitását a büntetőeljárás során történő távolmaradására hivatkozva. A kérelemnek helyt kell adni, kivéve egyrészt abban az esetben, ha az elítélt a vádpontok előzetes eljárás keretében történő közlését követően megszökött, és így a

247b. cikk (1) bekezdése szerinti eljárás nem teljesíthető, másrészt pedig, ha az említett eljárás lefolytatását követően az elítélt alapos ok nélkül nem jelent meg a tárgyaláson.

(2) Amennyiben a bíróság másként nem rendelkezik, a kérelem nem függeszti fel a büntetőítélet végrehajtását.

(3) A büntetőeljárás újbóli megnyitására irányuló eljárást meg kell szüntetni, ha a távollétében elítélt személy a tárgyaláson alapos ok nélkül nem jelenik meg.”

16. Az NPK 425. cikke (1) bekezdésének 1. pontja kimondja:

„Amennyiben a bíróság úgy ítéli meg, hogy az újbóli eljárás iránti kérelem megalapozott, a bíróság:

1. hatályon kívül helyezi a büntetőítéletet [...] és új eljárás lefolytatása céljából visszautalja az ügyet, megjelölve, hogy az ügy újbóli vizsgálatát mely szakasztól kell megkezdeni.”

III. Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17. A Spetsializirana prokuratura (szakosított ügyészség, Bulgária) büntetőeljárást indított IR ellen szabadságvesztéssel büntetendő adóbűncselekmények elkövetése céljából létrehozott bünszervezetben való feltételezett részvétele miatt.

18. A vádiratot személyesen közölték IR-rel. Ennek közlését követően IR megjelölte azt a címet, amelyen elérhető. Ugyanakkor sem a büntetőeljárás bírósági szakaszának megkezdésekor, sem a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) többszöri tárgyalásra idézési kísérlete során nem volt fellelhető ezen a címen. Egyébiránt pedig az általa megbízott ügyvéd lemondott a védelméről. A kérdést előterjesztő bíróság hivatalból kirendelt egy ügyvédet, aki azonban nem került kapcsolatba IR-rel.

19. Mivel a vádirat szabálytalan volt, ezen aktust semmisnek nyilvánították, és ennek következtében a vádlottal szemben indított bírósági eljárást lezárták.³

20. Ezt követően új vádiratot állítottak össze, és az eljárást újból megnyitották. Mindazonáltal, ez alkalommal is hiába keresték IR-t, többek között a családtagjain, a korábbi munkáltatóin és a mobiltelefon-szolgáltatókon keresztül, nem sikerült megtalálniuk. Úgy tűnik tehát, hogy az új bírósági eljárás keretében, IR szökése miatt, a hatáskörrel rendelkező nemzeti hatóságok – minden ez irányú erőfeszítésük ellenére – nem tudták közölni a vele szemben elfogadott új vádiratot.

21. A kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy az ügyet IR távollétében kell elbírálni, amelyet az ügy első tárgyalásán vitattak volna meg. Kifejti ugyanakkor, hogy abban az esetben, ha IR-t a távollétében ítélnék el, a határozatában meg kellene jelölnie azokat az eljárási garanciákat, amelyek IR-t a tárgyalást követően megilletik, így különösen a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket, mégpedig oly módon, hogy ezzel biztosítsa a 2016/343 irányelv tiszteletben tartását.

³ A Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék, Bulgária) ítélkezési gyakorlatának megfelelően a hibás jogi aktust új jogi aktussal kell felváltani, azzal, hogy a bíróság maga nem orvosolhatja a lényeges eljárási szabályok ügyész által elkövetett megsértését, hanem e célból vissza kell utalnia az ügyet az ügyész elé.

22. Márpedig mind a vádlott távollétében lefolytatott eljárás szabályszerűségét, mind pedig a jogorvoslati lehetőségeket illetően kétségek merülnek fel azon eljárási garanciákat illetően, amelyeket az érintettek a szóban forgóhoz hasonló olyan helyzetben biztosítani kell, amelyben a vádlott az első vádirat közlését követően, de a büntetőeljárás bírósági szakaszának megindítása előtt megszökött. A kérdést előterjesztő bíróság egyébiránt rámutat arra, hogy nem zárható ki, hogy IR-t egy másik tagállam területén megtalálják és elfogják, majd európai elfogatóparancs alapján átadják a bolgár hatóságoknak. A 2016/343 irányelv hatályára vonatkozó kérdéseket tehát a 2009. február 26-i 2009/299/IB tanácsi kerethatározattal⁴ módosított, az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásokról szóló, 2002. június 13-i 2002/584/IB tanácsi kerethatározat⁵ 4a. cikkének figyelembevételével kell megvizsgálni.

23. E körülmények között a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a [2016/343] irányelv (36)–(39) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 8. cikke (2) bekezdésének b) pontját és a [2002/584] kerethatározat (7)–(10) preambulumbekzdésével összefüggésben értelmezett 4a. cikke (1) bekezdésének b) pontját, hogy e rendelkezések hatálya alá tartozik az olyan helyzet, amelyben a vádlottat tájékoztatták a vele szemben emelt eredeti vádról, ezt követően azonban őt szökése miatt ténylegesen nem lehet értesíteni a bírósági tárgyalásról, és hivatalból kirendelt védő látja el a védelmét, akivel egyáltalán nem tart kapcsolatot?

2) Ha e kérdésre nemleges választ kell adni:

Összeegyeztethető-e a [2016/343] irányelv 8. cikke (4) bekezdésének második mondatával összefüggésben értelmezett 9. cikkével és a [2002/584] kerethatározat 4a. cikke (1) bekezdésének d) pontjával összefüggésben értelmezett 4a. cikkének (3) bekezdésével az olyan nemzeti szabályozás (az NPK [a büntetőeljárásról szóló törvénykönyv] 423. cikkének (1) és (5) bekezdése), amely szerint a gyanúsított távollétében végrehajtott nyomozási cselekményekkel és a vádlott távollétében hozott ítélettel szemben nincs helye jogorvoslatnak, ha a vádlott az eredeti vádról történő tájékoztatását követően elrejtőzik, és ezért sem a bírósági tárgyalás időpontjáról és helyéről, sem meg nem jelenésének következményeiről nem lehetett tájékoztatni?

3) Ha e kérdésre nemleges választ kell adni:

Közvetlen hatállyal rendelkezik-e a [2016/343] irányelvnek [az Európai Unió Alapjogi Chartája] 47. cikkével összefüggésben értelmezett 9. cikke?”

24. Egyedül az Európai Bizottság nyújtott be írásbeli észrevételeket, és válaszolt a Bíróság által feltett, írásban megválaszolendő kérdésekre.

⁴ HL 2009. L 81., 24. o., a továbbiakban: 2002/584 kerethatározat.

⁵ HL 2002. L 190., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 6. kötet, 34. o.

IV. Elemzés

A. Az elfogadhatóságról

25. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem vizsgálata érdekében az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdés elfogadhatóságával kapcsolatban előjáróban néhány észrevételt szükséges tenni.

26. Mindkét kérdés két részből áll. Az első rész a 2016/343 irányelv releváns rendelkezéseinek, míg a második rész a 2002/584 kerethatározat rendelkezéseinek értelmezésére vonatkozik. Márpedig a Bizottsághoz hasonlóan úgy vélem, hogy e kerethatározat rendelkezéseinek és különösen a 4a. cikkének értelmezése nem releváns az alapügy megoldása szempontjából. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben meghatározott ténybeli háttérre tekintettel úgy vélem ugyanis, hogy a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő jogvita, amelyben e bíróságnak határozatot kell hoznia, sem elsődlegesen, sem járulékosan nem érinti az európai elfogatóparancs érvényességének vagy végrehajtásának kérdését. Az említett kerethatározat 4a. cikkében foglalt rendelkezéseknek a Spetsializirana nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság) által kért értelmezése valójában hipotetikus problémára vonatkozik, mivel e bíróság azt veti fel, hogy nem zárható ki, hogy IR-t európai elfogatóparancs alapján egy másik tagállam területén találják meg és fogják el, illetve adják át a bolgár hatóságoknak.

27. E körülmények között a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően azt javaslom, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdést a Bíróság azon részében nyilvánítsa elfogadhatatlannak, amelyben azok a 2002/584 kerethatározat értelmezésére vonatkoznak.⁶

B. Az ügy érdeméről

28. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem lényegében annak meghatározására hívja fel a Bíróságot, hogy a távollétében tartott tárgyaláson elítélt személy a 2016/343 irányelv 9. cikke alapján mennyiben formálhat jogot új tárgyaláshoz, ha a később megsemmisített vádirat közlését követően megszökött, és így egyrészt sem a végleges vádiratról, sem a tárgyalásról, sem pedig a meg nem jelenés következményeiről nem szerzett tudomást, másrészt pedig olyan, az állam által kirendelt védő képviseli, akivel semmilyen kapcsolatban nem áll.

29. A kérdést előterjesztő bíróság az NPK 423. cikkének (1) bekezdésében előírt rendelkezésekre tekintettel terjeszti kérdéseit a Bíróság elé. Ez a cikk ugyanis azt az elvet mondja ki, amely szerint büntetőügyben akkor van helye perújítási kérelemnek, ha azt a távollétében elítélt személy az elítéléséről szóló határozatról való tudomásszerzését követő hat hónapon belül benyújtja.⁷ Az említett cikk ugyanakkor kivételeket is meghatároz ezen elv alól.⁸ Ily módon, a perújítási kérelem elutasítható, ha az elítélt a vádpontoknak a vizsgálati szakaszban történő közlését követően, de még azelőtt megszökött, hogy vele a végleges vádiratot közölték volna. Ebből a kérdést

⁶ Lásd többek között: 2013. január 29-i Radu ítélet (C-396/11, EU:C:2013:39, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat); 2021. október 28-i Komisia za protivodeystvie na koruptsiyata i za otnemane na nezakonno pridobitoto imushtestvo ítélet (C-319/19, EU:C:2021:883, 24. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

⁷ Az NPK 425. cikke (1) bekezdésének 1. pontja alapján a büntetőeljárás újbóli megnyitása a büntetőítélet hatályon kívül helyezését és az ügy visszautalását eredményezheti, annak érdekében, hogy az ügyet érdemben újravizsgálják attól a szakasztól kezdődően, amelyet a bíróság megjelöl.

⁸ A kérelmet kétféle esetben lehet elutasítani. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem az első esetkörbe tartozik. A második eset az, amikor az elítélttel közölték a végleges vádiratot, ő azonban alapos ok nélkül nem jelent meg a tárgyaláson.

előterjesztő bíróság szerint az következik, hogy nem adnak helyt a perújításnak abban az esetben, ha a vádlottat ily módon nem tájékoztatták sem az előzetes tárgyalás megtartásáról, sem az ügyvédi képviselet lehetőségéről, sem pedig a távolmaradás következményeiről.

30. Mivel a 2016/343 irányelv egyetlen rendelkezése sem szolgál világos iránymutatással a szökésben lévő személyre alkalmazandó jogi szabályozást, valamint a távollétében tartott tárgyalást követően a részére elismert jogokat illetően, a kérdést előterjesztő bíróság annak eldöntésére kéri a Bíróságot, hogy a szóban forgó szabályozás megfelel-e ezen irányelvnek.

31. E célból annak pontosítását kéri a Bíróságtól, hogy az IR-rel azonos helyzetben lévő személyt a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdésében előírt azon jogi szabályozás alá tartozónak kell-e tekinteni, amelynek értelmében végrehajtható az a határozat, amelyet az e személy távollétében tartott tárgyaláson hoztak (első kérdés), vagy inkább az ezen irányelv 8. cikkének (4) bekezdésében és 9. cikkében foglalt szabályozás alá tartozónak, amelynek értelmében e személyt megilleti az új tárgyaláshoz való jog (második kérdés).

32. Mivel e két szabálycsoport egymásra épül, azt javaslom, hogy a Bíróság együttesen vizsgálja meg az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első és második kérdést.

33. Elemzésemet a 2016/343 irányelv 8. és 9. cikke szövegének vizsgálatával kezdem, mielőtt rátérnék egyrészt az uniós jogalkotó által az ezen irányelv keretében elérni kívánt célkitűzésekre, másrészt az Emberi Jogok Európai Bírósága által az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló európai egyezmény⁹ 6. cikke (1) bekezdésének tiszteletben tartása kapcsán kialakított ítélkezési gyakorlatra.

1. A 2016/343 irányelv 8. cikke (2) és (4) bekezdésének, valamint 9. cikkének szó szerinti elemzése

34. Az uniós jogalkotó, miután megerősíti azt az elvet, amely szerint a vádlottaknak joguk van a tárgyalásukon jelen lenni, engedélyezi a tagállamok számára, hogy olyan eljárásokról rendelkezzenek, amelyek lehetővé teszik az érintett személyek távollétükben történő elítélését. Így a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdése alapján a tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a vádlott távollétében is tartható tárgyalás és az annak eredményeként elfogadott határozat végrehajtható. E rendelkezések azon az előfeltevésen alapulnak, hogy e személyt tájékoztatták tárgyalásának időpontjáról és helyéről, így úgy kell tekinteni, hogy önként és egyértelműen lemondott arról, hogy azon jelen legyen.

35. Ugyanis, amint azt be fogom mutatni, ezen irányelv 8. és 9. cikkéből kitűnik, hogy a távollétükben tartott tárgyaláson elítélt személyek két csoportra oszthatók. Az egyik csoportba azok a személyek tartoznak, akik bizonyosan tudtak vagy tudhattak volna a tárgyalás időpontjáról és helyéről, a másikba pedig a többiek. A második kategóriába tartozó személyeknek joguk van a perújításhoz, míg az első kategória tagjai nem élhetnek ezen jogorvoslással. Az uniós jogalkotó két feltételt fűz a perújítás megtagadásához.¹⁰

⁹ 1950. november 4-én írták alá Rómában (a továbbiakban: EJEE, kihirdette: 1993. évi XXXI. tv.).

¹⁰ Lásd még az említett irányelv (35) preambulumbekkezdését.

36. A 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének a) pontjában említett első feltétel a vádlott tájékoztatására vonatkozik. A vádlottat időben értesíteni kell a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről. Másként fogalmazva, e személynek tisztában kell lennie azzal, hogy a bűnösségéről vagy az ártatlanságáról vele szemben határozatot lehet hozni akkor is, ha nem jelenik meg a tárgyaláson.

37. Az irányelv 8. cikke (2) bekezdésének b) pontjában foglalt második feltétel a vádlott ügyvédi képviselőjére vonatkozik. Ez az az eset, amikor az érintett személyt értesítették a tárgyalásról, és önszántából úgy döntött, hogy ahelyett, hogy személyesen megjelenne, jogi tanácsadó útján képviselteti magát.¹¹ Főszabály szerint ez azt jelenti, hogy a vádlott nem kívánt a tárgyalásán személyesen részt venni, a védelemhez való jogát ugyanakkor biztosította. Az Emberi Jogok Európai Bírósága úgy véli, hogy a vádlottak azon joga, hogy a gyakorlatban – szükség esetén hivatalból kirendelt – védő lássa el a védelmüket, a tisztességes eljárás alapvető elemei közé tartozik. A vádlott nem veszíti el e kedvezményt pusztán amiatt, hogy nincs jelen a tárgyaláson. Ezért döntő jelentősége van a büntetőeljárás rendszerének méltányossága szempontjából annak, hogy a vádlott védelmét megfelelően ellássák, mind elsőfokon, mind a fellebbviteli szakaszban.¹²

38. Mindenekelőtt megjegyzem, hogy e feltételek mindegyikének teljesüléséhez szükséges, hogy a vádlottat tájékoztassák a tárgyalásról. E kötelezettség betartása ezért alapvető fontosságú az olyan tárgyalás eredményeként hozott ítélet végrehajtásához, amelyen az érintett személy nem jelent meg.

39. Másodszor megjegyzem, hogy e tájékoztatási kötelezettség elmulasztása a 2016/343 irányelv 8. cikkének (4) bekezdésében és 9. cikkében foglalt szabályok alkalmazását vonja maga után, mivel az illetékes nemzeti hatóságok kötelesek gondoskodni arról, hogy a vádlottat megillessék az új tárgyaláshoz való jog. Amint azt e cikkek szövege is tanúsítja,¹³ az ezen irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdésében, valamint 8. cikkének (4) bekezdésében és 9. cikkében foglalt rendelkezéseket úgy alkották meg, hogy azok koherens egészet képezzenek, amelyben egyik vagy másik rendelkezés alkalmazása szempontjából az érintett személy tájékoztatása az „elhatároló pont”.

40. Az új eljáráshoz való jog hatályát tehát az említett irányelv 9. cikke határozza meg.

41. Ami az új tárgyalás formáját illeti, az uniós jogalkotó a tagállamokra bízta azon jogorvoslati és eljárási rendszer meghatározását, amely lehetővé teszi azt, hogy a távollétükben elítélt személyek védelemhez való jogát tiszteletben tartják. Ez tökéletesen összhangban van a 2016/343 irányelv által megállapított szabályok minimumszabály jellegével,¹⁴ mivel az irányelv nem minősül olyan teljes és kimerítő jogi aktusnak, amelynek célja a bírósági határozat meghozatalára vonatkozó valamennyi feltétel meghatározása.¹⁵ E módoszatok megválasztása a tagállamok eljárási autonómiájába tartozik, és a tagállamok jogrendszerének sajátosságai szerint történik.

¹¹ Lásd még a 2016/343 irányelv (37) preambulumbekzdését.

¹² Lásd e tekintetben: EJE, 2001. február 13., Krombach kontra Franciaország ítélet (CE:ECHR:2001:0213JUD002973196, 89. §); 2006. március 1., Sejdovic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 91. §).

¹³ Az új tárgyaláshoz való jogra vonatkozó rendelkezések csak annyiban alkalmazhatók, amennyiben „a [8. cikk] (2) bekezdésében meghatározott feltételeknek való megfelelés nem lehetséges, mivel a gyanúsított vagy a vádlott észszerű erőfeszítések megtétele ellenére sem volt fellelhető” (8. cikk (4) bekezdése) vagy „a 8. cikk (2) bekezdésében meghatározott feltételek nem teljesül[nek]” (9. cikk).

¹⁴ Lásd ezen irányelv 1. cikkét, valamint (2)–(4) és (9) preambulumbekzdését.

¹⁵ Lásd: 2018. szeptember 19-i Milev ítélet (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, 45–47. pont).

42. Ezen új tárgyalás hatályát illetően az uniós jogalkotó ezzel szemben pontos és egyértelmű kötelezettségeket ró a tagállamokra. E rendelkezés ugyanis azt követeli meg a tagállamoktól, hogy olyan eljárást vezessenek be, amely lehetővé teszi az ügy érdemi részének új elbírálását, beleértve az új bizonyítékok vizsgálatát, és amely ezen túlmenően az eredeti határozat megváltoztatásához vezethet. Továbbá annak biztosítására kötelezi a tagállamokat, hogy a vádlottnak ezen új jogorvoslat keretében joga legyen jelen lenni, és – a nemzeti jogban előírt eljárásoknak megfelelően – ténylegesen részt venni az annak eredményeként zajló tárgyaláson, továbbá a védelemhez való jogát gyakorolni.

43. Az uniós jogalkotó itt egyesíti az Emberi Jogok Európai Bírósága által a perújítással kapcsolatban megfogalmazott alapvető követelményeket, amelyeket a jelen indítvány 66. és 67. pontjában ismertettek.¹⁶

44. A 2016/343 irányelv szövegének e vizsgálatát követően megállapítom, hogy az olyan helyzet, amelyben a vádlottat nem tájékoztatták sem a tárgyalásáról, sem pedig a meg nem jelenés következményeiről, *a priori* nem az ezen irányelv 8. cikkének (2) bekezdésében foglalt rendelkezések, hanem az ezen irányelv 8. cikkének (4) bekezdésében foglalt rendelkezések hatálya alá tartozik.

45. Fennmarad azonban egy „szürke zóna”, amely azon személyek helyzetére vonatkozik, akiket nekik felróható okból nem tájékoztattak a tárgyalásukról. Jelenleg elsősorban arra a kérdésre kell választ találni, hogy ez az értelmezés alkalmazható-e olyan helyzetben, amikor a vádlottat nem lehetett tájékoztatni sem a tárgyalásról, sem a meg nem jelenés következményeiről, mivel megszökött.

46. Másként fogalmazva, az uniós jogalkotó a tájékoztatási kötelezettség tiszteletben tartását olyan abszolút követelménynek kívánta-e állítani, amely független a vádlott magatartásától, és különösen azon okoktól, amelyek miatt az illetékes nemzeti hatóságok erőfeszítései ellenére nem lehetett őt felkutatni? Az uniós jogalkotó megköveteli-e a tagállamoktól, hogy minden egyes alkalommal, amikor a vádlott szökésben van, új tárgyalást helyezzenek kilátásba?

47. Az alábbiakban kifejtendő okokból erről nem vagyok meggyőződve.

48. Először is, a 2016/343 irányelv (36) preambulumbekkezdéséből kitűnik, hogy az illetékes nemzeti hatóságok azon kötelezettsége, hogy tájékoztassák a vádlottat a tárgyalásról, magában foglalja, hogy személyesen idézzék, vagy más módon kellő időben tájékoztassák őt a tárgyalás kitűzött időpontjáról és helyéről, biztosítva, hogy tudomást szerezhessen a tárgyalásról. Az uniós jogalkotó itt is az Emberi Jogok Európai Bíróságának az ítélkezési gyakorlatát építi be, amely szerint a vádlott magatartását csak akkor lehet a tárgyaláson való jelenléthez való jogáról való hallgatólagos lemondásként értékelni, ha bizonyításra került, hogy e tekintetben kellőképpen tisztában lehetett magatartásának következményeivel.¹⁷ A nemzeti bíróságnak tehát kellő

¹⁶ Az Emberi Jogok Európai Bírósága továbbá úgy véli, hogy az EJEB a szerződő államok számára nagy szabadságot biztosít azon eszközök megválasztása terén, amelyek lehetővé teszik, hogy igazságszolgáltatási rendszereik megfeleljenek az ezen egyezmény 6. cikkében foglalt követelményeknek, azzal a feltétellel azonban, hogy a nemzeti jog által nyújtott lehetőségek ténylegesen rendelkezésre állnak, ha a vádlott nem mondott le a tárgyaláson való megjelenéséről és a védekezéséről, és nem is állt szándékában kivonni magát az igazságszolgáltatás alól. Szemléltetésképpen lásd: EJEB, 2001. június 14., *Medenica kontra Svájc* ítélet (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, 55. §).

¹⁷ Lásd többek között: EJEB, 2006. március 1., *Sejdic kontra Olaszország* ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 87. és 89. §); 2012. április 24., *Haralampiev kontra Bulgária* ítélet (CE:ECHR:2012:0424JUD002964803, 33. §); 2012. május 22-i *Idalov kontra Oroszország* ítélet (CE:ECHR:2012:0522JUD000582603, 173. §).

gondossággal kell eljárnia a vádlott megfelelő idézése érdekében,¹⁸ ami azt feltételezi, hogy a tárgyalásról oly módon értesítsék, hogy amellet, hogy a tárgyalás napjáról, időpontjáról és helyéről tudomást szerez, elegendő idő álljon rendelkezésére védelmének előkészítésére és a tárgyaláson való megjelenésére.¹⁹

49. A 2016/343 irányelv (38) preambulumbekzdéséből azonban az következik, hogy a tájékoztatás módja és különösen annak kielégítő volta felülvizsgálat tárgyát képezheti. Az uniós jogalkotó ugyanis rámutat arra, hogy „[a]nnak megítélésekor, hogy a tájékoztatás módja kielégítő-e annak biztosításához, hogy a személy tudomást szerezzen a tárgyalásról, különös figyelmet kell fordítani adott esetben egyrészt arra, hogy a hatóságok milyen gondosságot tanúsítottak annak érdekében, hogy az érintett személyt tájékoztassák, másrészt arra, hogy az érintett személy milyen gondosságot tanúsított annak érdekében, hogy a neki címzett információt megkapja”.

50. Ebből azt a következtetést vonom le, hogy a tagállamok eseti alapon is megvizsgálhatják azt, hogy az információt milyen módon és körülmények között közölték a vádlottal. Az „adott esetben” kifejezés használata véleményem szerint azt mutatja, hogy a tagállamok figyelembe vehetnek más tényezőket is, mint amelyek az információ közlését szolgáló aktus jellegére, formájára vagy tartalmára vonatkoznak. Az uniós jogalkotó azzal, hogy a tagállamoktól „különös figyelmet” követel meg úgy a hatóságok, mint a vádlott által az információ közlését, illetve fogadását illetően tanúsított gondossággal kapcsolatban, véleményem szerint a büntetőeljárásban részt vevő egyes felek magatartására helyezi a hangsúlyt.

51. Úgy vélem, hogy e vizsgálat keretében a tagállamok figyelembe vehetik a büntetőeljárás alá vont személy szökését. Bár e fogalmat említi a 2016/343 irányelv (39) preambulumbekzdése, azt ezen irányelv keretében nem határozták meg. Mindazonáltal a köznapi értelmében a „szökés” mindenekelőtt egy magatartás, közelebből az, amikor egy személy elrejtőzik, elmenekül vagy megkísérel kibújni az alól, ami fáradságos, megterhelő vagy veszélyes.²⁰

52. Úgy vélem tehát, hogy két esetet kell megkülönböztetni a szökésben lévő személyek esetében.

53. Az első eset az, amikor a nemzeti hatóságok minden gondossága, és annak érdekében tanúsított erőfeszítése ellenére, hogy a vádlottat a tárgyalása idejéről és helyéről, valamint a meg nem jelenés következményeiről tájékoztassák, a vádlott nem értesül ezekről az információkról, mivel tudatosan és szándékosan nem tesz eleget a tájékoztatással kapcsolatban őt terhelő kötelezettségeknek azzal a céllal, hogy az igazságszolgáltatás alól kivonja magát. Ebben az esetben, amikor a nemzeti hatóságok a vádlott tájékoztatása érdekében minden szükséges erőfeszítést megtettek, és e személy a magatartásával ellenszegül ezen információk átadásának, úgy vélem, hogy lehetővé kell tenni a tagállamok számára, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikke (3) bekezdésének megfelelően végrehajtsák a büntetőítéletet, és megtagadják az új tárgyalás lefolytatását.

54. A második eset az, amikor a vádlottat teljesen eltérő, az akaratától független okokból vagy jogszerű indokok fennállására – így a kirekesztettségére vagy kiszolgáltatottságára – tekintettel nem tájékoztatják a tárgyalás helyéről és idejéről. Ebben az esetben, amikor a tájékoztatási

¹⁸ Lásd szemléltetésképpen: EJE, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 32. §); 2018. június 12., M. T. B. kontra Törökország ítélet (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, 49–53. §).

¹⁹ Lásd szemléltetésképpen: EJE, 2018. augusztus 28., Vyacheslav Korchagin kontra Oroszország ítélet (CE:ECHR:2018:0828JUD001230716, 65. §).

²⁰ Lásd a Francia Akadémia szótárát és a Larousse szótárát.

kötelezettség megszegése nem abból ered, hogy a vádlott tudatosan és szándékosan megsérti az őt terhelő kötelezettségeket, a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy e személy a 2016/343 irányelv 8. cikke (4) bekezdésének második mondatában és 9. cikkében kimondott elveknek megfelelően élni tudjon az új tárgyaláshoz való jogával.

55. A szökésben lévő személyek vonatkozásában általam javasolt megkülönböztetés megkívánja, hogy a nemzeti bíróság az ügy valamennyi körülményét teljeskörűen megvizsgálja.

56. Meg kell tehát győződnie arról, hogy a nemzeti hatóságok kellő gondossággal jártak-e el a vádlott tájékoztatása, a bíróság előtti megjelenésének biztosítása és a felkutatása érdekében, figyelembe véve ebben az összefüggésben az adott személyt terhelő, a tárgyalás megtartásával kapcsolatos tájékoztatás megszerzésére vonatkozó kötelezettségek jellegét és terjedelmét. Adott esetben a nemzeti bíróságnak az ügyet jellemző objektív és pontos tényállás alapján be kell tudni bizonyítani, hogy az említett személyt tájékoztatták a vele szemben felhozott vádak természetéről és indokairól, valamint hogy tudatosan és szándékosan nem teljesítette a tárgyalásról való értesítésével kapcsolatban fennálló kötelezettségeit, például azáltal, hogy téves címet közölt vagy az ezirányú utasítások ellenére nem jelentette be a lakcímváltozást.

57. A 2016/343 irányelv 8. cikke (2) bekezdésének általam javasolt értelmezése véleményem szerint nem sérti az uniós jogalkotó által követett célokat.²¹

2. A 2016/343 irányelv teleologikus elemzése

58. Emlékeztetek arra, hogy a 2016/343 irányelv célja a büntetőeljárás során a tájékoztatáshoz való jogra vonatkozó közös minimumszabályok annak érdekében történő megállapítása, hogy erősítse a tagállamok közötti kölcsönös elismerést és az egymás büntető igazságszolgáltatási rendszerébe vetett bizalmat.²² Emlékeztetek továbbá arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatának megfelelően, ezen irányelv nem tekinthető olyan teljes és kimerítő jogi aktusnak, amelynek célja, hogy *valamely bírósági határozat elfogadásával kapcsolatos valamennyi feltételt meghatározza*.²³ Ily módon, bár az uniós jogalkotó a távollétükben elítélt személyek védelemhez való jogának tiszteletben tartásának garantálása érdekében megköveteli a tagállamoktól az új tárgyalás biztosítását, az említett rendelet által követett célkitűzések elérése nem járhat azzal a szükségszerű következménnyel, hogy az ilyen személyeknek minden körülmények között biztosítsák az új tárgyaláshoz való jogot.

59. Amint azt a Bíróság a 2021. január 14-i UC és TD (A vádirat kellékhánya) végzésben²⁴ kimondta, ily módon a nemzeti bíróság feladata „biztosítani a megfelelő egyensúlyt egyrészt a védelemhez való jog tiszteletben tartása, másrészt pedig annak szükségessége között, hogy biztosítsák a büntetőeljárás hatékonyságát, valamint hogy gondoskodjanak arról, hogy észszerű határidőn belül folytassák le az eljárást”.²⁵ Márpedig a tisztességes eljáráshoz való jog ilyen szigorú felfogása, amely rendszerszinten követeli meg a perújítás lehetőségét, még abban az esetben is, ha az illetékes nemzeti hatóságoknak *de facto* nem áll módjukban a vádlottat a szökése miatt a tárgyalásáról tájékoztatni, mivel ő tudatosan és szándékosan megszegi az ezen információról való

²¹ Lásd: 2020. február 13-i Spetsializirana prokuratura (A vádlott távollétében tartott tárgyalás) ítélet (C-688/18, EU:C:2020:94, 29. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

²² Lásd a 2016/343 irányelv 1. cikkét, valamint (2)–(4), (9) és (10) preambulumbekzdését.

²³ Lásd e tekintetben: 2018. szeptember 19-i Milev ítélet (C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, 45–47. pont).

²⁴ C-769/19, nem tették közzé, EU:C:2021:28.

²⁵ E végzés 45. pontja, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

értesülése érdekében rá háruló kötelezettségek teljesítését, egyes terhelteket a joggal és az eljárással való visszaélésre bátoríthatna, akik abban bíznak, hogy az észszerű határidő múlására vagy a büntethetőség elévülésére hivatkozhatnak, ami a büntető igazságszolgáltatás késedelmének, és az áldozatok – akiknek olykor több tárgyalás mentális és pénzügyi terhet is viselniük kell – elrettentésének, sőt akár az igazságszolgáltatás megtagadásának következményével járhat.

60. A 2016/343 irányelv 8. cikkének (2)–(4) bekezdésében és 9. cikkében foglalt szabályoknak ezért megfelelő egyensúlyt kell biztosítaniuk egyrészt a büntetőeljárások hatékonysága és a megfelelő igazságszolgáltatás – ami kiterjed arra, hogy a tagállamok végrehajthatják az olyan személlyel szemben hozott határozatot, aki az őt terhelő kötelezettségek nyilvánvaló megsértésével lehetetlenné tette az illetékes nemzeti hatóságok számára, hogy értesítsék a tárgyalásáról, kivonva ezzel magát az igazságszolgáltatás alól –, másrészt az új tárgyaláshoz való jog között, amely azon személy védelemhez való jogát hivatott biztosítani, aki sem a tárgyaláson való jelenlétéről, sem a saját védelméről nem kívánt lemondani, ahogy az igazságszolgáltatás elől sem kívánt elrejtőzni.

61. Végezetül, az általam javasolt értelmezés összhangban áll az Emberi Jogok Európai Bíróságának az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének tiszteletben tartásával kapcsolatban kialakított ítélkezési gyakorlatával.

3. Az Emberi Jogok Európai Bírósága ítélkezési gyakorlatának elemzése

62. A Bíróság a 2020. február 13-i Spetsializirana prokuratura (A vádlott távollétében tartott tárgyalás) ítéletben²⁶ emlékeztetett azon indokokra, amelyek miatt figyelembe kell venni az Emberi Jogok Európai Bíróságának a tárgyaláson való jelenléthez való jogra vonatkozó ítélkezési gyakorlatát a 2016/343 irányelv rendelkezéseinek értelmezése keretében.²⁷ Az uniós jogalkotó ugyanis ezen irányelv (11), (13), (33), (45), (47) és (48) preambulumbekkezdésében világosan kinyilvánította arra irányuló szándékát, hogy megerősítse és biztosítsa a tisztességes eljáráshoz való jognak a büntetőeljárások keretében történő hatékony alkalmazását az Emberi Jogok Európai Bírósága által az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének tiszteletben tartása tárgyában kialakított ítélkezési gyakorlat uniós jogba történő beépítésével.

63. E cikket illetően az Emberi Jogok Európai Bírósága úgy ítéli meg, hogy valamely személy szökése akkor minősül kellően súlyosnak, ha e személy tudatában van annak, hogy ellene büntetőeljárás van folyamatban, ismeri a vád természetét és indokát, és nem áll szándékában részt venni a tárgyaláson, vagy ki kívánja vonni magát a büntetőeljárás alól.²⁸

64. Ebben az összefüggésben az EJEB két lépésben fejt ki indokolását.

65. Először is az Emberi Jogok Európai Bírósága azt határozza meg, hogy objektív és releváns tények alapján megállapítható-e, hogy a vádlott lemondott a tárgyaláson való jelenléthez és a védelemhez való jogáról, vagy hogy szándékában állt-e az igazságszolgáltatás alól kivonni magát. E tekintetben az EJEB azt követeli meg a nemzeti bíróságoktól, hogy kellő gondossággal járjanak el a vádlott megfelelő idézése tekintetében fennálló kötelezettség teljesítése során, személyesen

²⁶ C-688/18, EU:C:2020:94.

²⁷ Lásd ezen ítélet 34. és 35. pontját.

²⁸ Lásd: EJEB, 2006. március 1-jei Sejdovic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 98–101. §).

tájékoztatva a vádlottat az ellene felhozott vádakról.²⁹ Az EJEB szerint hivatalos idézés kézbesítésének hiányában, elégséges tények és megállapítások birtokában kétségtelenül bizonyítható, hogy a vádlottat tájékoztatták arról, hogy vele szemben büntetőeljárás van folyamatban, hogy tisztában van a vád természetével és indokával, és hogy nem áll szándékában részt venni az eljárásban vagy ki kívánja vonni magát a büntetőeljárás alól.³⁰ Ebben az összefüggésben vizsgálja, hogy az illetékes nemzeti hatóságok kellő gondosságot tanúsítottak-e a vádlott felkutatása és a büntetőeljárásról való tájékoztatása érdekében tett erőfeszítéseik során,³¹ többek között a megfelelő keresési módszerek alkalmazásával.³² A 2012. október 11-i Abdelali kontra Franciaország ítéletben³³ az EJEB ily módon emlékeztetett arra, hogy annak megállapításához, hogy a felperes tudomással bírt az ellene folyó büntetőeljárásról és tárgyalásról, valamint hogy „szökésben van”, nem elegendő pusztán az, hogy a felperes nem lelhető fel a szokásos tartózkodási helyén, illetve a szüleinek a lakcímén.

66. Amennyiben ezen megállapítások nem elégségesek, az Emberi Jogok Európai Bírósága második lépésben azt vizsgálja, hogy a vádlottnak mennyiben származott volna biztos előnye abból, ha új tárgyaláson jelenhet meg.³⁴ Álláspontja szerint a vádlott azon jogának biztosítására való kötelezettség, hogy jelen legyen a tárgyalóteremben – akár a vele szemben indított első eljárás, akár az új eljárás során – az EJEE 6. cikkének egyik alapvető eleme. Ennek hiányában a büntetőeljárás „az [EJEE] 6. cikkének rendelkezéseivel nyilvánvalóan ellentétesnek”, vagy „az igazságszolgáltatás nyilvánvaló megtagadásának” minősülne.³⁵

67. Az Emberi Jogok Európai Bírósága tehát megköveteli, hogy a vádlottnak lehetősége legyen arra, hogy a vele szemben felhozott vádak megalapozottságát – úgy a tényállás, mint a jogi minősítés tekintetében – érdemben újra megvizsgálja egy, a jelenlétében ülésező,³⁶ „teljes felülvizsgálati jogkörrel rendelkező” bíróság, a tisztességes eljárásnak az EJEE 6. cikkében rögzített valamennyi garanciáját biztosítva számára. Ugyanakkor „nagy szabadságot biztosít a szerződő államok számára azon eszközök megválasztása terén, amelyek lehetővé teszik, hogy igazságszolgáltatási rendszereik megfeleljenek [e cikk] követelményeinek”, azzal a feltétellel

²⁹ Lásd a jelen indítvány 18. lábjegyzetét. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélkezési gyakorlata szerint ilyen lemondásra nem lehet következtetni sem homályos sem informális ismeret alapján (lásd többek között: EJEB, 2006. május 23., Kounov kontra Olaszország ítélet [CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, 47. §]), sem egyszerű vélelem sem pusztán azon tény alapján, hogy az adott személy szökésben van (lásd: EJEB, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet [EC:ECHR:1985:0212JUD000902480, 28. §]).

³⁰ Lásd: EJEB, 2006. március 1., Sejdovic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 98–101. §); 2006. május 23., Kounov kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, 48. §); 2017. január 26., Lena Atanasova kontra Bulgária ítélet (CE:ECHR:2017:0126JUD005200907, 52. §); 2017. február 2., Ait Abbou kontra Franciaország ítélet (CE:ECHR:2017:0202JUD004492113, 62–65. §).

³¹ Az 1985. február 12-i Colozza kontra Olaszország ítéletben (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 28. §) az Emberi Jogok Európai Bírósága rámutat arra, hogy a vizsgált helyzet „nehezen egyeztethető össze azzal a gondossággal, amelyet a szerződő államoknak az [EJEE] 6. cikkében biztosított jogok tényleges gyakorlásának biztosítása érdekében kell tanúsítaniuk”. A 2018. június 12-i M. T. B. kontra Törökország ítéletben (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, 51–54. §) az EJEB megállapította, hogy az alapügyben eljáró bíróság nem tanúsította a megkívánt teljes körű gondosságot a felperes felkutatása során, mivel a nemzeti jog alapján mindössze a határozatról szóló értesítés közlésére szorítkozott. Az EJEB szerint ez az értesítés önmagában nem elegendő ahhoz, hogy az államot mentesítse az EJEE 6. cikke alapján rá háruló kötelezettségek alól.

³² Lásd: EJEB, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 28. §).

³³ CE:ECHR:2012:1011JUD004335307, 54. §.

³⁴ Lásd: EJEB, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:1985:0212JUD 000902480, 29. §); 2006. március 1., Sejdovic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 101. § vége).

³⁵ Lásd: EJEB, 2006. március 1., Sejdovic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 84. §); 2018. június 12., M. T. B. kontra Törökország ítélet (CE:ECHR:2018:0612JUD004708106, 61. §).

³⁶ Lásd: EJEB, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 31. és 32. §).

azonban, hogy „a nemzeti jog által nyújtott lehetőségek ténylegesen rendelkezésre állnak, ha a vádlott nem mondott le a tárgyaláson való megjelenéséről és a védekezésről, és nem is állt szándékában kivonni magát az igazságszolgáltatás alól”.³⁷

68. Az itt felvázolt elveket az Emberi Jogok Európai Bírósága a 2017. január 26-i Lena Atanasova kontra Bulgária ítéletben alkalmazta.³⁸ Az említett ítélet alapjául szolgáló ügyben az EJEB-hez azzal a kérdéssel fordultak, hogy a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék) megsértette-e az EJEE 6. cikkének (1) bekezdését azzal, hogy az NPK – a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelemben hivatkozott – 423. cikkének (1) bekezdése alapján elutasította a szökésben lévő felperesnek a büntetőeljárás újbóli megnyitása iránti kérelmét azzal az indokkal, hogy a felperes megkísérelte kivonni magát az igazságszolgáltatás alól, tehát ő maga volt az, aki felróható magatartásával lehetetlenné tette a büntetőeljárásban való részvételét.³⁹

69. Az Emberi Jogok Európai Bírósága úgy ítélte meg, hogy ez az elutasítás nem valósít meg ilyen jogsértést, mivel a vádlott tudatosan és érvényesen, hallgatólagosan lemondott a bíróság előtti személyes megjelenéshez való jogáról, amelyet az EJEE 6. cikkének (1) bekezdése biztosít. Az EJEB előzetesen azt állapította meg, hogy a felperest megfelelően tájékoztatták az ellene folyamatban lévő büntetőeljárásról és az ellene felhozott vádakról, valamint hogy elismerte a tényállást, és késznek mutatkozott részletes magyarázatot adni és tárgyalni az elítélésének feltételeiről. Az EJEB azt is megállapította, hogy az idézést nem lehetett kézbesíteni neki, mivel a lakcíme megváltozott, és ezt a változást nem közölte az illetékes hatóságokkal. Az EJEB azt is megállapította, hogy a nemzeti hatóságok ezenkívül megtették az észszerűen szükséges lépéseket annak érdekében, hogy biztosítsák a vádlott jelenlétét a tárgyaláson. Ebben az ügyben a hatóságok először e személyt az általa megadott címen kísérelték meg elérni, majd keresését az egyéb ismert címekre, illetve büntetés-végrehajtási intézetekre terjesztették ki, és végül megbizonyosodtak arról, hogy nem hagyta el az ország területét.⁴⁰

70. Az Emberi Jogok Európai Bírósága azonban nem erre a következtetésre jutott a Kunov kontra Bulgária ügyben 2006. május 23-án hozott ítéletében.⁴¹ Ebben az ítéletben ugyanis az EJEB az EJEE 6. cikke (1) bekezdésének megsértését állapította meg, mivel a távollétében elítélt felperestől megtagadták a büntetőeljárás újbóli megnyitásához való jogot anélkül, hogy a hatóságok megállapították volna, hogy egyértelműen lemondott a megjelenéshez való jogáról. Az említett ítéletben az EJEB megállapította, hogy a vádlottat a felrótt cselekményekkel kapcsolatban kihallgatták, de a vádemelésről személyesen nem értesítették. Úgy ítélte meg, hogy mivel a felperessel nem közölték a vele szemben felhozott vádakot, az elé terjesztett bizonyítékok alapján egyáltalán nem volt megállapítható, hogy a felperes tudomással bírt volna az eljárás megindításáról, a vele szembeni ítélethozatalról vagy a tárgyalás időpontjáról. Úgy vélte, hogy a

³⁷ Lásd: EJEB, 2001. június 14., Medenica kontra Svájc ítélet (CE:ECHR:2001:0614JUD002049192, 55. §). Lásd még: EJEB, 1985. február 12., Colozza kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:1985:0212JUD000902480, 30. §); 2006. március 1., Sejdovic kontra Olaszország ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 82. §).

³⁸ CE:ECHR:2017:0126JUD005200907.

³⁹ Lásd ezen ítélet 27. és 28. §-át.

⁴⁰ Lásd az ítélet 52. és 53. §-át.

⁴¹ CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, 54. §. Lásd még: 2006. március 1., Sejdovic kontra Olaszország elvi ítélet (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 100. §), amelyben az Emberi Jogok Európai Bírósága kimondta, hogy ilyen körülmények nem álltak fenn, mivel azon kívül, hogy a vádlott nem volt fellelhető a szokásos tartózkodási helyén, más objektív tények nem álltak rendelkezésre, a nemzeti hatóságok abból az előfeltevésből indultak ki, hogy a felperes részt vett abban a bűncselekményben, amellyel vádolták, illetve amelyért felelősnek tartották. Az EJEB ugyanezt a megközelítést fogadta el a 2006. szeptember 28-i Hu kontra Olaszország ítéletben (CE:ECHR:2006:0928JUD000594104, 53–56. §).

felperes – miután a rendőrség a tényállásról kikérdezte – csak feltételezhette, hogy vele szemben büntetőeljárás indul, de semmiképpen sem lehetett pontos ismerete arról, hogy milyen vádakot hoznak fel ellene.⁴²

71. Megjegyzem, hogy az Emberi Jogok Európai Bírósága ezáltal szintén arra törekszik, hogy a tárgyaláson meg nem jelenő személy védelemhez való jogának tiszteletben tartása és a büntetőeljárás hatékonyságának biztosítása között egyensúlyt teremtsen olyan helyzetekben, amelyekben e személy egyértelműen kinyilvánította a tárgyalástól való távolmaradására irányuló szándékát.

72. Mindezen megfontolások összességére tekintettel annak megállapítását javaslom a Bíróságnak, hogy a 2016/343 irányelv 8. cikkének (2) és (3) bekezdése olyan helyzetre vonatkozik, amelyben a nemzeti bíróság a szóban forgó helyzetet jellemző valamennyi konkrét körülmény figyelembevételével megállapítja, hogy az illetékes nemzeti hatóságok által annak érdekében tett minden gondosság és erőfeszítés ellenére, hogy tájékoztassák a vádlottat a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről, a vádlott tudatosan és szándékosan megszegi az ezen információkról való értesülésével kapcsolatban fennálló kötelezettségeit abból a célból, hogy kivonja magát az igazságszolgáltatás alól.

73. E vizsgálat keretében a kérdést előterjesztő bíróság feladata, hogy meghatározza a vádlottat a tájékoztatásával kapcsolatban terhelő kötelezettségek jellegét és terjedelmét, és adott esetben pontos és objektív tények alapján egyértelműen bizonyítsa, hogy e személy tisztában volt az ellene emelt vád természetével és okával, valamint hogy tudatosan és szándékosan szökött meg.

74. A 2016/343 irányelv 8. cikke (4) bekezdésének második mondatát és 9. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem biztosítja az új tárgyaláshoz való jogot, ha a vádlott azt követően szökött meg, hogy az előzetes vizsgálati szakaszban tájékoztatták az ellene felhozott vádakról, de még azelőtt, hogy a végleges vádiratról értesült volna, feltéve hogy a nemzeti bíróság a fent említett megállapításokra jut.

75. Figyelembe véve az előzetes döntéshozatalra előterjesztett – együttesen vizsgált – első és második kérdésre általam javasolt választ, véleményem szerint az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdést nem szükséges megválaszolni.

V. Véggöveztetés

76. A fenti megfontolások összességére tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Spetsializiran nakazatelen sad (szakosított büntetőbíróság, Bulgária) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következő választ adja:

- 1) A büntetőeljárás során az ártatlanság védelme egyes vonatkozásainak és a tárgyaláson való jelenlét jogának megerősítéséről szóló, 2016. március 9-i (EU) 2016/343 európai parlamenti és tanácsi irányelv 8. cikke (2) és (3) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az olyan helyzetre vonatkozik, amelyben a nemzeti bíróság a szóban forgó helyzetet jellemző konkrét körülmények összességére tekintettel megállapítja, hogy az illetékes nemzeti hatóságok által

⁴² A 2006. március 1-jei Sejdovic kontra Olaszország ítéletben (CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, 85. §) az Emberi Jogok Európai Bírósága mindazonáltal úgy ítélte meg, hogy a vádlott távollétében hozott ítélet elleni fellebbezési határidő újbóli megnyitása, azon lehetőség biztosítása mellett, hogy a vádlott a másodfokú tárgyaláson jelen legyen, és új bizonyítékok előterjesztését kérje, lehetővé tette azt, hogy e vád érdemében új határozatot hozzanak, ami arra enged következtetni, hogy összességében az eljárás tisztességes volt.

annak érdekében tett minden gondosság és erőfeszítés ellenére, hogy tájékoztassák a vádlottat a tárgyalásról és a meg nem jelenés következményeiről, a vádlott tudatosan és szándékosan megszegi az ezen információkról való értesülésével kapcsolatban fennálló kötelezettségeit abból a célból, hogy kivonja magát az igazságszolgáltatás alól.

- 2) E vizsgálat keretében a nemzeti bíróság feladata, hogy meghatározza a vádlottat a tájékoztatásával kapcsolatban terhelő kötelezettségek jellegét és terjedelmét, valamint hogy adott esetben pontos és objektív tények alapján egyértelműen bizonyítsa, hogy e személy ismerte a vele szemben felhozott vádak természetét és indokát, valamint azt, hogy tudatosan és szándékosan szökött meg.
- 3) A 2016/343 irányelv 8. cikke (4) bekezdésének második mondatát és 9. cikkét úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely nem biztosítja az új tárgyaláshoz való jogot, ha a vádlott azt követően szökött meg, hogy az előzetes vizsgálati szakaszban tájékoztatták az ellene felhozott vádakról, de még azelőtt, hogy a végleges vádiratról értesült volna, feltéve hogy a nemzeti bíróság a fent említett megállapításokra jut.